

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (wielka izba)

z dnia 5 kwietnia 2016 r. *

Odesłanie prejudycjalne — Współpraca policyjna i sądowa w sprawach karnych — Decyzja ramowa 2002/584/WSiSW — Europejski nakaz aresztowania — Podstawy odmowy wykonania — Karta praw podstawowych Unii Europejskiej — Artykuł 4 — Zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania — Warunki pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim

W sprawach połączonych C-404/15 i C-659/15 PPU

mających za przedmiot wnioski o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożone przez Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie, Niemcy), postanowieniami z dnia 23 lipca i 8 grudnia 2015 r., które wpłynęły do Trybunału, odpowiednio, w dniach 24 lipca i 9 grudnia 2015 r., w postępowaniach dotyczących wykonania europejskich nakazów aresztowania wydanych przeciwko:

Pálowi Aranyosiemu (C-404/15),

Robertowi Căldăraru (C-659/15 PPU),

TRYBUNAŁ (wielka izba),

w składzie: K. Lenaerts, prezes, A. Tizzano, wiceprezes, L. Bay Larsen, T. von Danwitz i D. Šváby, prezesi izb, A. Rosas, E. Juhász, A. Borg Barthet, J. Malenovský, M. Safjan (sprawozdawca), M. Berger, A. Prechal, E. Jarašiūnas, M. Vilaras i E. Regan, sędziowie,

rzecznik generalny: Y. Bot,

sekretarz: M. Aleksejev, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 lutego 2016 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu P. Aranyosiego przez R. Chekerov, Rechtsanwältin,
- w imieniu R. Căldăraru przez J. van Lengericha, Rechtsanwalt,
- w imieniu Generalstaatsanwaltschaft Bremen przez M. Glasbrennera, Oberstaatsanwalt,
- w imieniu rządu niemieckiego przez T. Henzego, M. Hellmanna oraz J. Kemper, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu czeskiego przez M. Smolka oraz J. Vlácilu, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Irlandii przez E. Creedon, L. Williams, G. Mullan oraz A. Joyce’a, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu hiszpańskiego przez M.A. Sampola Pucurulla, działającego w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu francuskiego przez F.X. Bréchota, D. Colasa oraz G. de Bergues’a, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu litewskiego przez D. Kriauciūnasa oraz J. Nasutavičienė, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu węgierskiego przez M. Fehéra, G. Koósa oraz M. Bórę, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu niderlandzkiego przez M. Bulterman oraz J. Langeru, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu rumuńskiego przez R. Radu oraz M. Bejenar, działających w charakterze pełnomocników,
- w imieniu rządu Zjednoczonego Królestwa przez V. Kaye, działającą w charakterze pełnomocnika, wspieraną przez J. Holmesa, barrister,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez W. Bogensbergera oraz R. Troostersa, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 marca 2016 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wnioski o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczą wykładni art. 1 ust. 3, art. 5 i art. 6 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. L 190, s. 1), zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r. (Dz.U. L 81, s. 24) (zwanej dalej „decyzją ramową”).
- 2 Rzeczone wnioski zostały przedstawione w ramach postępowań w sprawie wykonania w Niemczech dwóch europejskich nakazów aresztowania wydanych, odpowiednio, w dniach 4 listopada i 31 grudnia 2014 r. przez sędziego śledczego przy Miskolci járásbíróságn (sądzie rejonowym w Miskolcu, Węgry) przeciwko Pálowi Aranyosiemu oraz europejskiego nakazu aresztowania wydanego w dniu 29 października 2015 r. przez Judecătoria Făgăraş (sąd pierwszej instancji w Fogaraszu, Rumunia) przeciwko Robertowi Căldăraru.

Ramy prawne

EKPC

- 3 Artykuł 3 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności podpisanej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC”), zatytułowany „Zakaz tortur”, stanowi:
- „Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.
- 4 Artykuł 15 EKPC, zatytułowany „Uchylenie stosowania zobowiązań w stanie niebezpieczeństwa publicznego”, przewiduje:
- „1. W przypadku wojny lub innego niebezpieczeństwa publicznego zagrażającego życiu narodu każda z Wysokich Układających się Stron może podjąć środki uchylające stosowanie zobowiązań wynikających z niniejszej konwencji w zakresie ściśle odpowiadającym wymogom sytuacji, pod warunkiem że środki te nie są sprzeczne z innymi zobowiązaniami wynikającymi z prawa międzynarodowego.
2. Na podstawie powyższego przepisu nie można uchylić [...] zobowiązań zawartych w artykułach 3 [...].
- [...]”.
- 5 Artykuł 46 EKPC, zatytułowany „Moc obowiązująca oraz wykonanie wyroków”, przewiduje w ust. 2:
- „Ostateczny wyrok [Europejskiego] Trybunału [Praw Człowieka (zwanego dalej »ETPC«)] przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad jego wykonaniem”.

Prawo Unii

Karta

- 6 Zgodnie z art. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”), zatytułowanym „Godność człowieka”:
- „Godność człowieka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona”.
- 7 Artykuł 4 karty, zatytułowany „Zakaz tortur i nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania”, stanowi:
- „Nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu”.
- 8 W wyjaśnieniach dotyczących karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 17) (zwanym dalej „wyjaśnieniami dotyczącymi karty”) uściślono, że „[p]rawo zawarte w artykule 4 [karty] odpowiada prawu zagwarantowanemu na mocy artykułu 3 [EKPC] o takim samym brzmieniu [...]. W zastosowaniu artykułu 52 ustęp 3 karty ma ono więc takie samo znaczenie i zakres jak wspomniany artykuł z [EKPC]”.
- 9 Artykuł 6 karty, zatytułowany „Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego”, przewiduje:
- „Każdy ma prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego”.

10 Artykuł 48 karty, zatytułowany „Domniemanie niewinności i prawo do obrony”, przewiduje w ust. 1:

„Każdego oskarżonego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona zgodnie z prawem”.

11 Artykuł 51 karty, zatytułowany „Zakres zastosowania”, stanowi w ust. 1:

„Postanowienia niniejszej karty mają zastosowanie do instytucji, organów i jednostek organizacyjnych Unii przy poszanowaniu zasady pomocniczości oraz do państw członkowskich wyłącznie w zakresie, w jakim stosują one prawo Unii [...]”.

12 Artykuł 52 karty, zatytułowany „Zakres i wykładnia praw i zasad”, stanowi w ust. 1:

„Wszelkie ograniczenia w korzystaniu z praw i wolności uznanych w niniejszej karcie muszą być przewidziane ustawą i szanować istotę tych praw i wolności. Z zastrzeżeniem zasady proporcjonalności ograniczenia mogą być wprowadzone wyłącznie wtedy, gdy są konieczne i rzeczywiście odpowiadają celom interesu ogólnego uznawanym przez Unię lub potrzebom ochrony praw i wolności innych osób”.

Decyzja ramowa

13 Motywy 5–8, 10 i 12 decyzji ramowej mają następujące brzmienie:

„(5) [...] wprowadzenie nowego, uproszczonego systemu przekazywania osób skazanych bądź podejrzanych, w celach wykonania wyroku lub wszczęcia postępowania prowadzącego do wydania wyroku w sprawach karnych, stwarza możliwość usunięcia złożoności obecnych procedur ekstradycyjnych i związanej z nimi możliwości przewlekania postępowania [...]”.

(6) Europejski nakaz aresztowania, przewidziany w niniejszej decyzji ramowej, stanowi pierwszy konkretny środek w dziedzinie prawa karnego wprowadzający zasadę wzajemnego uznawania, którą Rada Europejska określa jako »kamień węgielny« współpracy sądowej.

(7) Jako że cel, jakim jest zastąpienie systemu wielostronnej ekstradycji, zbudowan[ego] na fundamencie Europejskiej konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r., nie może zostać w sposób wystarczający osiągnięty przez działające jednostronnie państwa członkowskie, natomiast z uwagi na rozmiary lub skutki możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, Rada może przyjąć odpowiednie środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 2 [UE] i art. 5 [WE]. Zgodnie z zasadą proporcjonalności, wymienioną w tym ostatnim artykule, niniejsza decyzja ramowa nie wykracza poza środki niezbędne dla osiągnięcia tego celu.

(8) Decyzje w sprawie wykonywania europejskiego nakazu aresztowania należy poddawać należytych kontrolom, co oznacza, że organ sądowy państwa członkowskiego, na terytorium którego osoba, której wniosek dotyczy, została aresztowana, zobowiązany jest do podjęcia decyzji w sprawie przekazania tej osoby.

[...]

(10) Mechanizm europejskiego nakazu aresztowania opiera się na wysokim stopniu zaufania w stosunkach między państwami członkowskimi. Jego wykonanie można zawiesić jedynie w przypadku poważnego i trwałego naruszenia przez jedno z państw członkowskich zasad określonych w art. 6 ust. 1 [UE, obecnie, po zmianie, w art. 2 TUE], ustal[ego] przez Radę na podstawie art. 7 ust. 1 [UE, obecnie, po zmianie, art. 7 ust. 2 TUE] ze skutkami określonymi w jego art. 7 ust. 2.

[...]

- (12) Niniejsza decyzja ramowa respektuje prawa podstawowe i przestrzega zasad uznanych w art. 6 [UE] oraz tych, które znajdują odbicie w [karcie], w szczególności w jej rozdziale VI. Żadnego z przepisów niniejszej decyzji ramowej nie należy interpretować jako zakazującego odmowy przekazania osoby, w odniesieniu do której europejski nakaz aresztowania został wydany, kiedy istnieją, oparte o obiektywne przesłanki, podstawy do przypuszczania, że wymieniony nakaz aresztowania został wydany w celu ścigania lub ukarania osoby ze względu na jej płeć, rasę, religię, pochodzenie etniczne, obywatelstwo, język, poglądy polityczne lub orientację seksualną, lub że jej sytuacja może ulec pogorszeniu z jednej z tych przyczyn.

[...]”.

- 14 Artykuł 1 decyzji ramowej, zatytułowany „Definicja europejskiego nakazu aresztowania i zobowiązani[e] do jego wykonania”, przewiduje:

„1. Europejski nakaz aresztowania stanowi decyzję sądową wydaną przez państwo członkowskie w celu aresztowania i przekazania przez inne państwo członkowskie osoby, której dotyczy wnioski, w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności bądź środka zabezpieczającego [polegającego na pozbawieniu wolności].

2. Państwa członkowskie wykonują każdy europejski nakaz aresztowania w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania i zgodnie z przepisami niniejszej decyzji ramowej.

3. Niniejsza decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych i podstawowych zasad prawa zawartych w art. 6 [UE]”.

- 15 Artykuły 3, 4 i 4a decyzji ramowej wymieniają podstawy obligatoryjnej i fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

- 16 Artykuł 5 decyzji ramowej, zatytułowany „Gwarancje ze strony wydającego nakaz państwa członkowskiego udzielane w szczególnych przypadkach”, stanowi:

„Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania przez wykonujący nakaz organ sądowy może, z mocy prawa wykonującego nakaz państwa członkowskiego, podlegać następującym warunkom:

[...]

- 2) jeśli przestępstwo stanowiące podstawę europejskiego nakazu aresztowania zagrożone jest karą dożywotniego pozbawienia wolności lub środkiem zabezpieczającym [polegającym na dożywotnim pozbawieniu wolności], wykonanie przedmiotowego nakazu aresztowania następuje pod warunkiem [może podlegać warunkowi stanowiącemu], że w systemie prawnym wydającego nakaz państwa członkowskiego istnieją przepisy dopuszczające rewizję wymiaru kary lub zastosowanych środków, dokonywanej na wniosek lub najpóźniej po upływie 20 lat, albo wystąpienie o zastosowanie prawa łaski, o co osoba ta ma prawo się ubiegać na mocy obowiązującego w wydającym nakaz państwie członkowskim prawa lub praktyki, mając na celu uniknięcie wykonania takiej kary lub środka zabezpieczającego;

- 3) w przypadku gdy osoba, której dotyczy europejski nakaz aresztowania do celów ścigania, jest uznawana za obywatela lub osobę stale przebywającą [mającą miejsce zamieszkania] w wykonującym nakaz państwie członkowskim, przekazanie następuje pod warunkiem [przekazanie może podlegać warunkowi stanowiącemu], że osoba ta po rozprawie [jej wysłuchaniu]

zostaje przekazana do wykonującego nakaz państwa członkowskiego w celu odbycia tam kary pozbawienia wolności lub wykonania środka zabezpieczającego [polegającego na pozbawieniu wolności], orzeczonych w wydającym nakaz państwie członkowskim”.

17 Zgodnie z art. 6 decyzji ramowej, zatytułowanym „Właściwe organy sądowe”:

„1. Wydającym nakaz organem sądowym jest organ sądowy wydającego nakaz państwa członkowskiego, właściw[y] dla wydania europejskiego nakazu aresztowania na mocy prawa obowiązującego w tym państwie.

2. Wykonującym nakaz organem sądowym jest organ sądowy wykonującego nakaz państwa członkowskiego, właściw[y] dla wykonania europejskiego nakazu aresztowania na mocy prawa obowiązującego w tym państwie.

3. Każde państwo członkowskie powiadamia Sekretariat Generalny Rady o właściwym w świetle jego prawa organie sądowym”.

18 Artykuł 7 decyzji ramowej, zatytułowany „Powołanie organu centralnego”, ma następujące brzmienie:

„1. Każde państwo członkowskie może wyznaczyć organ centralny lub, jeśli jego system prawny przewiduje taką możliwość, więcej niż jeden organ centralny wspomagający właściwe organy sądowe.

2. Państwo członkowskie może, jeśli to wskazane z uwagi na uwarunkowania organizacyjne jego wewnętrznego systemu sądowego, nałożyć na organ lub organy centralne odpowiedzialność za urzędowe przekazywanie i odbiór europejskich nakazów aresztowania, jak również za wszelką inną odnośną korespondencję urzędową.

Państwo członkowskie pragnące wykorzystać możliwości wynikające z niniejszego artykułu powiadamia Sekretariat Generalny Rady odnośnie do wyznaczonego organu lub organów centralnych. Powiadomienia te wiążą wszystkie organy wydającego nakaz państwa członkowskiego”.

19 Artykuł 12 decyzji ramowej, zatytułowany „Utrzymanie aresztu osoby, której dotyczy wniosek”, stanowi:

„Kiedy osoba zostaje aresztowana [zatrzymana] na podstawie europejskiego nakazu aresztowania, wykonujący nakaz organ sądowy podejmuje decyzję, czy osoba ta powinna pozostać zatrzymana [tymczasowo aresztowana], zgodnie z prawem państwa członkowskiego wykonującego europejski nakaz aresztowania. Osoba ta może być zwolniona tymczasowo w dowolnym terminie zgodnie z prawem krajowym wykonującego nakaz państwa członkowskiego, pod warunkiem że właściwy organ państwa członkowskiego, o którym mowa, podejmuje wszelkie środki, jakie uważa za niezbędne, aby zapobiec ucieczce tej osoby”.

20 Artykuł 15 decyzji ramowej, zatytułowany „Decyzja o przekazaniu”, przewiduje:

„1. Decyzję o tym, czy dana osoba ma zostać przekazana, podejmuje wykonujący nakaz organ sądowy z uwzględnieniem terminów i zgodnie z warunkami określonymi w niniejszej decyzji ramowej.

2. Jeśli wykonujący nakaz organ sądowy uważa informacje przekazane przez wydające nakaz państwo członkowskie za niewystarczające do celów podjęcia decyzji o przekazaniu, występuje o bezzwłoczne przekazanie niezbędnych informacji uzupełniających, w szczególności w odniesieniu do art. 3–5 oraz art. 8, oraz może ustalić termin ich otrzymania, z uwzględnieniem konieczności zachowania terminu określonego w art. 17.

3. Wydający nakaz organ sądowy może w dowolnym terminie przysyłać wszelkie dodatkowe przydatne informacje do wykonującego nakaz organu sądowego”.

- 21 Artykuł 17 decyzji ramowej, zatytułowany „Terminy i procedury podejmowania decyzji o wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania”, stanowi:

„1. Europejski nakaz aresztowania stosuje się i wykonuje w trybie przewidzianym dla spraw niecierpiących zwłoki.

2. W przypadkach gdy osoba, której dotyczy wniosek, wyraża zgodę na swoje przekazanie, ostateczna decyzja w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania zostaje podjęta w ciągu 10 dni od wyrażenia zgody.

3. W pozostałych przypadkach ostateczna decyzja o wykonaniu europejskiego nakazu zostaje podjęta w ciągu 60 dni po aresztowaniu [zatrzymaniu] osoby, której dotyczy wniosek.

4. W sytuacji gdy w szczególnych przypadkach europejski nakaz aresztowania nie może zostać wykonany w terminie ustanowionym w ust. 2 lub 3, wykonujący nakaz organ sądowy niezwłocznie powiadamia o tym wydający nakaz organ sądowy, podając przyczyny zwłoki. W takim przypadku terminy mogą zostać przedłużone o dalsze 30 dni.

5. Do czasu podjęcia przez wykonujący nakaz organ sądowy ostatecznej decyzji w sprawie europejskiego nakazu aresztowania, zapewnia on, że warunki materialne niezbędne do skutecznego przekazania tej osoby pozostają spełnione.

[...]

7. W przypadku gdy w wyjątkowych okolicznościach któreś z państw członkowskich nie jest w stanie dotrzymać terminów przewidzianych w niniejszym artykule, powiadamia ono o tym fakcie Eurojust, podając przyczyny zwłoki. Ponadto państwo członkowskie, które doświadcza kolejnych opóźnień ze strony drugiego państwa członkowskiego w wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania, powiadamia o tym Radę w celu dokonania oceny wdrożenia niniejszej decyzji ramowej na szczeblu państwa członkowskiego”.

- 22 Zgodnie z art. 23 decyzji ramowej, zatytułowanym „Terminy przekazania”:

„1. Osoba, której dotyczy wniosek, zostaje przekazana tak szybko, jak to możliwe, w dniu uzgodnionym przez zainteresowane organy.

2. Osoba ta zostaje przekazana najpóźniej po upływie 10 dni od daty wydania prawomocnej decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania.

[...]

4. Wyjątkowo przekazanie może być czasowo odroczone z ważnych przyczyn natury humanitarnej, na przykład gdy zachodzą poważne podstawy do przypuszczenia, że zagrazi to w sposób ewidentny życiu lub zdrowiu osoby, której dotyczy wniosek. Wykonanie europejskiego nakazu aresztowania ma miejsce w terminie możliwie najkrótszym po ustąpieniu tych podstaw. Wykonujący nakaz organ sądowy niezwłocznie powiadamia wydający nakaz organ sądowy o ustaleniu nowej daty przekazania. W tym przypadku przekazanie ma miejsce w ciągu 10 dni od w ten sposób uzgodnionej nowej daty.

5. Po upływie terminów określonych w ust. 2–4 osoba nadal przebywająca w areszcie powinna zostać zwolniona”.

Prawo niemieckie

- 23 Decyzja ramowa została transponowana do niemieckiego porządku prawnego na mocy §§ 78–83k Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (ustawy o międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych) z dnia 23 grudnia 1982 r., zmienionej Europäisches Haftbefehlsgesetz (ustawą o europejskim nakazie aresztowania) z dnia 20 lipca 2006 r. (BGBl. 2006 I, s. 1721) (zwanej dalej „IRG”).
- 24 Zgodnie z § 15 IRG, zatytułowanym „Areszt ekstradycyjny”:
- „1. W następstwie otrzymania wniosku o ekstradycję można zarządzić umieszczenie osoby ściganej w areszcie ekstradycyjnym, jeśli:
- 1) istnieje niebezpieczeństwo, że będzie się ona uchylać od poddania się postępowaniu w sprawie ekstradycji lub wykonaniu ekstradycji, lub
 - 2) na podstawie określonych okoliczności uzasadnione jest poważne podejrzenie, że osoba ścigana będzie utrudniać ustalanie prawdy w postępowaniu zagranicznym lub w postępowaniu w sprawie ekstradycji.
2. Ustępu 1 nie stosuje się, jeśli ekstradycja wydaje się od początku niedopuszczalna”.
- 25 Paragraf 24 IRG, zatytułowany „Uchylenie nakazu aresztowania wydane w celu ekstradycji”, przewiduje:
- „1. Nakaz aresztowania wydany w celu ekstradycji należy uchylić, z chwilą gdy warunki zastosowania tymczasowego aresztu ekstradycyjnego lub aresztu ekstradycyjnego przestają być spełnione lub ekstradycja została uznana za niedopuszczalną.
2. Nakaz aresztowania wydany w celu ekstradycji należy także uchylić na wniosek prokuratury złożony w wyższym sądzie krajowym. Jednocześnie ze złożeniem wniosku prokuratura zarządza zwolnienie osoby ściganej”.
- 26 Na mocy § 29 ust. 1 IRG wyższy sąd krajowy orzeka na wniosek prokuratury o dopuszczalności ekstradycji, jeśli oskarżony nie wyraził zgody na ekstradycję. Orzeczenie zostaje wydane w formie postanowienia zgodnie z § 32 IRG.
- 27 Paragraf 73 IRG brzmi następująco:
- „W braku odpowiedniego wniosku współpraca sądowa i przekazywanie informacji są niedopuszczalne, jeśli naruszają istotne zasady niemieckiego porządku prawnego. W przypadku wniosku na mocy części ósmej, dziesiątej i dziesiątej współpraca sądowa jest niedopuszczalna, jeśli narusza zasady wymienione w art. 6 TUE”.

Postępowania główne i pytania prejudycjalne

Sprawa C-404/15

- 28 P. Aranyosi jest obywatelem węgierskim urodzonym w dniu 14 lipca 1996 r. w Szikszó (Węgry).

- 29 Sędzia śledczy przy Miskolci járásbírószág (sądzie rejonowym w Miskolcu) wydał dwa europejskie nakazy aresztowania, odpowiednio w dniach 4 listopada i 31 grudnia 2014 r., przeciwko P. Aranyosiemu, aby uzyskać jego przekazanie węgierskim organom sądowym w celu przeprowadzenia postępowania karnego.
- 30 Według europejskiego nakazu aresztowania z dnia 4 listopada 2014 r. P. Aranyosi włamał się w dniu 3 sierpnia 2014 r. do domu mieszkalnego w Sajohidveg (Węgry). Podczas tego włamania oskarżony miał ukraść między innymi 2 500 EUR i 100 000 HUF (około 313 EUR) w gotówce i różne cenne przedmioty.
- 31 Ponadto według europejskiego nakazu aresztowania z dnia 31 grudnia 2014 r. P. Aranyosiemu zarzuca się, że w dniu 19 stycznia 2014 r. wszedł przez okno do szkoły w Sajohidveg, a następnie wyłamał kilkoro drzwi wewnątrz budynku i ukradł urządzenia techniczne oraz gotówkę. Podawana wartość przedmiotów kradzieży ma wynosić 244 000 HUF (około 760 EUR), a wartość szkód materialnych – 55 000 HUF (około 170 EUR).
- 32 P. Aranyosi został tymczasowo zatrzymany w dniu 14 stycznia 2015 r. w Bremie (Niemcy) na mocy listu gończego wprowadzonego do Systemu Informacyjnego Schengen. Został on przesłuchany tego samego dnia przez sędziego prowadzącego postępowanie przygotowawcze Amtsgericht Bremen (sądu rejonowego w Bremie, Niemcy).
- 33 P. Aranyosi oświadczył, że jest obywatelem węgierskim, mieszka w Bremerhaven (Niemcy) u swojej matki, jest stanu wolnego i ma partnerkę oraz ośmioletnie dziecko. Nie przyznał się do popełnienia zarzucanych mu czynów i nie zgodził się na zastosowanie uproszczonej procedury przekazania.
- 34 Przedstawiciel prokuratora generalnego w Bremie zarządził zwolnienie P. Aranyosiego ze względu na brak widocznego niebezpieczeństwa, że będzie uchylać się on od poddania się procedurze przekazania. W dniu 14 stycznia 2015 r. Generalstaatsanwaltschaft Bremen (prokuratura generalna w Bremie), odnosząc się do panujących w niektórych węgierskich zakładach karnych warunków pozbawienia wolności niespełniających minimalnych standardów europejskich, złożyła zapytanie w Miskolci járásbírószág (sądzie rejonowym w Miskolcu), w którym zakładzie oskarżony byłby osadzony w razie jego przekazania.
- 35 W piśmie z dnia 20 lutego 2015 r., otrzymanym faksem w dniu 15 kwietnia 2015 r. za pośrednictwem węgierskiego ministerstwa sprawiedliwości, prokuratura rejonowa w Miskolcu wskazała, że w niniejszym wypadku nie są niezbędne środki przymusu w postaci tymczasowego aresztowania stosowanego w postępowaniach karnych oraz żądania kary pozbawienia wolności.
- 36 Wspomniana prokuratura wskazała, że w węgierskim prawie karnym istnieje kilka środków przymusu łagodniejszych niż pozbawienie wolności i że wchodzi w grę różne rodzaje kar niepolegających na jakimkolwiek pozbawieniu wolności. Środek przymusu żądany przed wniesieniem aktu oskarżenia oraz kara żądana w tym akcie są objęte wyłączną kompetencją w zakresie oskarżania zastrzeżoną dla prokuratury, która jest niezależna.
- 37 Ponadto według prokuratury rejonowej w Miskolcu ustalenie popełnienia przestępstwa i wybór sankcji mających zastosowanie należy do kompetencji węgierskich organów sądowych. W tym względzie węgierskie ustawy przewidują w odniesieniu do postępowania karnego równoważne gwarancje opierające się na wartościach europejskich.
- 38 W dniu 21 kwietnia 2015 r. prokuratura generalna w Bremie wniosła o uznanie za dopuszczalne przekazania P. Aranyosiego wydającemu nakaz organowi sądowemu w celu przeprowadzenia postępowania karnego. Wskazała ona między innymi, że choć prokuratura rejonowa w Miskolcu nie

poinformowała, w którym zakładzie karnym będzie osadzony oskarżony w razie przekazania na Węgry, to nie istnieje jednakże żadna konkretna wskazówka, iż w razie przekazania oskarżony mógłby być ofiarą tortur lub innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania.

- 39 Obronca P. Aranyosiego wniósł o oddalenie wniosku złożonego przez prokuraturę w Bremie z uwagi na to, że prokuratura rejonowa w Miskolcu nie wskazała, w którym zakładzie karnym oskarżony będzie osadzony. Tym samym nie jest możliwa weryfikacja warunków pozbawienia wolności.
- 40 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie) zauważa, że wniosek złożony przez Węgry spełnia przesłanki, którym są poddane wnioski o przekazanie w ramach IRG.
- 41 Jego zdaniem czyny zarzucane P. Aranyosiemu stanowią w szczególności przestępstwo na podstawie zarówno § 370 ust. 1 węgierskiego kodeksu karnego, jak i § 242, § 243 ust. 1 pkt 1 i § 244 ust. 1 pkt 3 niemieckiego kodeksu karnego. W obu odnośnych państwach członkowskich są to czyny zabronione, zagrożone karą co najmniej roku pozbawienia wolności na mocy prawa węgierskiego i prawa niemieckiego.
- 42 Jednakże według Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższego sądu krajowego w Bremie) przekazanie należałoby uznać za niedopuszczalne w razie zaistnienia przeszkody dotyczącej przekazania na podstawie § 73 IRG. Przy uwzględnieniu zaś obecnie dostępnych informacji sąd odsyłający jest przekonany, że istnieją wiarygodne wskazówki, iż w razie przekazania węgierskiemu organowi sądowemu P. Aranyosi mógłby być poddany warunkom pozbawienia wolności naruszającym art. 3 EKPC i prawa podstawowe oraz ogólne zasady prawa ustanowione w art. 6 TUE.
- 43 Węgry zostały bowiem skazane przez ETPC za przeludnienie więzień (wyrok ETPC z dnia 10 marca 2015 r. w sprawach 14097/12, 45135/12, 73712/12, 34001/13, 44055/13 i 64586/13 Varga i in. przeciwko Węgrom). ETPC uznał, że zostało wykazane, iż państwo węgierskie naruszyło art. 3 EKPC poprzez osadzenie skarżących w zbyt małych i przeludnionych celach. ETPC uznał to postępowanie za sprawę pilotażową po otrzymaniu 450 podobnych skarg przeciwko Węgrom ze względu na nieludzkie warunki pozbawienia wolności.
- 44 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie) zauważa, że ze sprawozdania sporządzonego przez Europejski Komitet do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu także wynikają konkretne wskazówki, iż warunki pozbawienia wolności, którym poddany byłby P. Aranyosi w razie przekazania organom węgierskim, nie spełniają minimalnych standardów przewidzianych przez prawo międzynarodowe. Ocena ta odnosi się w szczególności do znacznego przeludnienia więzień stwierdzonego podczas wizyt odbytych w latach 2009–2013.
- 45 Na podstawie tych informacji sąd odsyłający uważa, że nie jest w stanie orzec co do dopuszczalności przekazania P. Aranyosiego organom węgierskim przy uwzględnieniu granic określonych w § 73 IRG i w art. 1 ust. 3 decyzji ramowej. Rozstrzygnięcie jest uzależnione zasadniczo od tego, czy przeszkoda dotycząca przekazania może jeszcze zostać usunięta, zgodnie z decyzją ramową, poprzez udzielenie zapewnień przez wydające nakaz państwo członkowskie. Gdyby przeszkoda ta nie mogła zostać usunięta za pomocą takich zapewnień, przekazanie byłoby wtedy niedopuszczalne.
- 46 W powyższych okolicznościach Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 1 ust. 3 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że wniosek o przekazanie w celu przeprowadzenia postępowania karnego jest niedopuszczalny, jeżeli istnieją poważne podstawy wskazujące na to, że warunki pozbawienia wolności w państwie wydającym nakaz naruszają prawa podstawowe danej osoby i ogólne zasady zagwarantowane w art. 6 TUE, czy też

należy go interpretować w ten sposób, że państwo wykonujące nakaz w tych przypadkach może lub musi uzależnić rozstrzygnięcie o dopuszczalności wniosku o przekazanie od uzyskania gwarancji, że zostaną zapewnione odpowiednie warunki pozbawienia wolności? Czy państwo wykonujące nakaz może lub musi sformułować w tym względzie konkretne wymagania minimalne w stosunku do gwarantowanych warunków pozbawienia wolności?

- 2) Czy art. 5 i art. 6 ust. 1 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy wydający nakaz jest także uprawniony do udzielenia gwarancji, iż zostaną zapewnione odpowiednie warunki pozbawienia wolności, czy też uprawnienie to regulują krajowe przepisy dotyczące podziału kompetencji państwa członkowskiego wydającego nakaz?”.

Sprawa C-659/15 PPU

- 47 R. Căldăraru jest obywatelem rumuńskim urodzonym w dniu 7 grudnia 1985 r. w Braszowie (Rumunia).
- 48 Wyrokiem Judecătoria Făgăraş (sądu pierwszej instancji w Fogaraszu, Rumunia) z dnia 16 kwietnia 2015 r. R. Căldăraru został skazany na łączną karę roku i ośmiu miesięcy pozbawienia wolności za prowadzenie pojazdu bez prawa jazdy.
- 49 Zgodnie z uzasadnieniem omawianego wyroku – stosownie do wyjaśnień przedstawionych przez sąd odsyłający we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – wspomniana kara obejmowała karę jednego roku pozbawienia wolności za prowadzenie pojazdu bez prawa jazdy, orzeczoną w zawieszeniu w dniu 17 grudnia 2013 r. przez Judecătoria Făgăraş (sąd pierwszej instancji w Fogaraszu).
- 50 Rzeczone skazanie uprawomocniło się w następstwie wydania wyroku przez Curtea de Apel Braşov (sąd apelacyjny w Braszowie, Rumunia) w dniu 15 października 2015 r.
- 51 W dniu 29 października 2015 r. Judecătoria Făgăraş (sąd pierwszej instancji w Fogaraszu) wydał europejski nakaz aresztowania przeciwko R. Căldăraru, a do Systemu Informacyjnego Schengen wprowadził dotyczący go list gończy.
- 52 R. Căldăraru został zatrzymany w Bremie w dniu 8 listopada 2015 r.
- 53 Tego samego dnia Amtsgericht Bremen (sąd rejonowy w Bremie) wydał wobec R. Căldăraru nakaz aresztowania. W toku przesłuchania przed wspomnianym sądem R. Căldăraru oświadczył, że nie zgadza się na zastosowanie uproszczonej procedury przekazania.
- 54 W dniu 9 listopada 2015 r. prokuratura w Bremie wniosła o zarządzenie wobec R. Căldăraru aresztu ekstradycyjnego.
- 55 Postanowieniem z dnia 11 listopada 2015 r. Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie) uwzględnił wspomniany wniosek. Rzeczonego sąd uznał, że zarządzenie aresztu ekstradycyjnego wobec R. Căldăraru nie wydaje się „od początku niedopuszczalne” w rozumieniu § 15 ust. 2 IRG, i stwierdził istnienie niebezpieczeństwa, że R. Căldăraru będzie uchylać się od poddania się procedurze przekazania organom rumuńskim, co uzasadnia zarządzenie wobec niego aresztu ekstradycyjnego zgodnie z § 15 ust. 1 IRG.
- 56 W dniu 20 listopada 2015 r. prokuratura generalna w Bremie wniosła o uznanie za dopuszczalne przekazania R. Căldăraru organom rumuńskim. Ponadto organ ten zauważył, że Judecătoria Făgăraş (sąd pierwszej instancji w Fogaraszu) nie jest w stanie wskazać, w którym zakładzie karnym miałby być osadzony R. Căldăraru w Rumunii.

- 57 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie) zauważa, że wniosek złożony przez Rumunię spełnia przesłanki, którym są poddane wnioski o przekazanie w ramach IRG.
- 58 Jego zdaniem czyny zarzucane R. Căldăraru stanowią w szczególności przestępstwo na podstawie zarówno art. 86 rumuńskiej ustawy nr 195 z 2002 r., jak i § 21 Straßenverkehrsgesetz (niemieckiej ustawy o ruchu drogowym). W obu odnośnych państwach członkowskich są to czyny zabronione, zagrożone karą co najmniej czterech miesięcy pozbawienia wolności.
- 59 Jednakże według Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższego sądu krajowego w Bremie) przekazanie należałoby uznać za niedopuszczalne w razie zaistnienia przeszkody dotyczącej przekazania na podstawie § 73 IRG. Przy uwzględnieniu zaś obecnie dostępnych informacji sąd odsyłający zwraca uwagę, że istnieją wiarygodne wskazówki, iż w razie przekazania R. Căldăraru mógłby być poddany warunkom pozbawienia wolności naruszającym art. 3 EKPC i prawa podstawowe oraz ogólne zasady prawa ustanowione w art. 6 TUE.
- 60 Kilkoma wyrokami wydanymi w dniu 10 czerwca 2014 r. Rumunia została bowiem skazana przez ETPC za przeludnienie więzień (wyroki ETPC: w sprawie 22015/10 Voicu przeciwko Rumunii; w sprawie 13054/12 Bujorean przeciwko Rumunii; w sprawie 51318/12 Constantin Aurelian Burlacu przeciwko Rumunii; w sprawie 79857/12 Mihai Laurențiu Marin przeciwko Rumunii). ETPC uznał, że zostało wykazane, iż państwo rumuńskie naruszyło art. 3 EKPC poprzez osadzenie skarżących w zbyt małych i przeludnionych celach, bez dostatecznego ogrzewania, brudnych i pozbawionych możliwości skorzystania z prysznica z ciepłą wodą.
- 61 Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie) zauważa, że ze sprawozdania sporządzonego przez Europejski Komitet do spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu także wynikają konkretne wskazówki, iż warunki pozbawienia wolności, którym poddany byłby R. Căldăraru w razie przekazania organom rumuńskim, nie spełniają minimalnych standardów przewidzianych przez prawo międzynarodowe. Ocena ta odnosi się w szczególności do znacznego przeludnienia więzień stwierdzonego podczas wizyt odbytych w okresie od 5 do 17 czerwca 2014 r.
- 62 Na podstawie tych informacji sąd odsyłający uważa, że nie jest w stanie orzec co do dopuszczalności przekazania R. Căldăraru organom rumuńskim przy uwzględnieniu granic określonych w § 73 IRG i w art. 1 ust. 3 decyzji ramowej. Rozstrzygnięcie jest uzależnione zasadniczo od tego, czy przeszkoda dotycząca przekazania może jeszcze zostać usunięta, zgodnie z decyzją ramową, poprzez udzielenie zapewnień przez wydające nakaz państwo członkowskie. W razie gdyby przeszkoda ta nie mogła zostać usunięta za pomocą takich zapewnień, przekazanie byłoby wtedy niedopuszczalne.
- 63 W powyższych okolicznościach Hanseatisches Oberlandesgericht in Bremen (wyższy sąd krajowy w Bremie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 1 ust. 3 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że przekazanie w celu wykonania kary jest niedopuszczalne, jeżeli istnieją poważne podstawy wskazujące na to, że warunki pozbawienia wolności w państwie wydającym nakaz naruszają prawa podstawowe danej osoby i ogólne zasady zagwarantowane w art. 6 TUE, czy też należy go interpretować w ten sposób, że państwo wykonujące nakaz w tych przypadkach może lub musi uzależnić rozstrzygnięcie o dopuszczalności przekazania od uzyskania gwarancji, że zostaną zapewnione odpowiednie warunki pozbawienia wolności? Czy państwo wykonujące nakaz może lub musi sformułować w tym względzie konkretne wymagania minimalne w stosunku do zagwarantowanych warunków pozbawienia wolności?

- 2) Czy art. 5 i art. 6 ust. 1 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że organ sądowy wydający nakaz jest także uprawniony do udzielenia gwarancji, iż zostaną zapewnione odpowiednie warunki pozbawienia wolności, czy też uprawnienie to regulują krajowe przepisy dotyczące podziału kompetencji państwa członkowskiego wydającego nakaz?”.

Postępowanie przed Trybunałem

Sprawa C-404/15

- 64 Sąd odsyłający wystąpił do Trybunału z wnioskiem o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, przewidzianego w art. 107 regulaminu postępowania przed Trybunałem.
- 65 Na poparcie wniosku sąd odsyłający wskazał, że P. Aranyosi został tymczasowo zatrzymany na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez organy węgierskie, lecz nie jest obecnie pozbawiony wolności, gdyż prokuratura generalna w Bremie zarządziła jego zwolnienie z uwagi na to, że nie istnieje w tej chwili ryzyko ucieczki oskarżonego ze względu na jego więzi społeczne.
- 66 W dniu 31 lipca 2015 r. na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego czwarta izba Trybunału postanowiła o nieuwzględnieniu wniosku sądu odsyłającego o rozpoznanie sprawy C-404/15 w pilnym trybie prejudycjalnym.
- 67 Decyzją z dnia 4 sierpnia 2015 r. prezes Trybunału postanowił o rozpoznaniu sprawy C-404/15 w pierwszej kolejności.

Sprawa C-659/15 PPU

- 68 Sąd odsyłający wystąpił do Trybunału z wnioskiem o zastosowanie pilnego trybu prejudycjalnego, przewidzianego w art. 107 regulaminu postępowania.
- 69 Na poparcie wniosku rzeczoną sąd wskazał, że R. Căldăraru został tymczasowo zatrzymany na podstawie europejskiego nakazu aresztowania wydanego przez organy rumuńskie i obecnie znajduje się w areszcie na podstawie nakazu aresztowania wydanego w celu przekazania go wskazanym organom. Sąd odsyłający dodał, że zasadność pozbawienia wolności R. Căldăraru zależy od odpowiedzi udzielonej przez Trybunał na zadane pytania prejudycjalne.
- 70 W tym względzie należy zauważyć, że odesłanie prejudycjalne w sprawie C-659/15 PPU dotyczy wykładni decyzji ramowej, która wchodzi w zakres dziedziny figurującej w trzeciej części traktatu FUE, w jej tytule V, dotyczącym przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Może ono zatem podlegać rozpoznaniu w pilnym trybie prejudycjalnym. Co więcej, R. Căldăraru jest obecnie pozbawiony wolności, a jego pozostanie w areszcie zależy od odpowiedzi udzielonej przez Trybunał na pytania zadane przez sąd odsyłający.
- 71 We wskazanych okolicznościach w dniu 16 grudnia 2015 r. na wniosek sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego trzecia izba Trybunału postanowiła uwzględnić wniosek sądu odsyłającego o rozpoznanie odesłania prejudycjalnego w sprawie C-659/15 PPU w trybie pilnym.
- 72 Ponadto postanowiono przekazać sprawę C-659/15 PPU oraz – ze względu na istniejący między nimi związek – sprawę C-404/15 Trybunałowi dla celów przydzielania ich wielkiej izbie.
- 73 Z uwagi na ten istniejący między nimi związek, potwierdzony podczas rozprawy, należy połączyć sprawy C-404/15 i C-659/15 PPU do wydania wyroku.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

- 74 Poprzez swoje pytania, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 1 ust. 3 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że w obliczu poważnych przesłanek świadczących o niezgodności warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim z prawami podstawowymi, w szczególności z art. 4 karty, wykonujący nakaz organ sądowy może lub musi odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko danej osobie w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności, lub czy może lub musi uzależnić przekazanie danej osoby od uzyskania od wydającego nakaz państwa członkowskiego informacji pozwalających mu na upewnienie się co do zgodności warunków pozbawienia wolności z prawami podstawowymi. Ponadto sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy art. 5 i art. 6 ust. 1 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że takie informacje mogą zostać udzielone przez organ sądowy wydającego nakaz państwa członkowskiego, lub czy udzielenie rzeczonych informacji jest objęte porządkiem kompetencyjnym ustalonym przez wskazane państwo członkowskie.
- 75 Tytułem wstępu należy przypomnieć, że jak wynika w szczególności z jej art. 1 ust. 1 i 2, a także z motywów 5 i 7, celem decyzji ramowej jest zastąpienie systemu wielostronnej ekstradycji opartego na Europejskiej konwencji o ekstradycji z dnia 13 grudnia 1957 r. systemem przekazywania między organami sądowymi osób skazanych bądź podejrzanych w celu wykonania wyroku lub przeprowadzenia postępowania karnego, przy czym ten drugi system jest oparty na zasadzie wzajemnego uznawania (zob. wyroki: West, C-192/12 PPU, EU:C:2012:404, pkt 54; Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 36; F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, pkt 34; Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 27).
- 76 Decyzja ramowa służy zatem, dzięki ustanowieniu nowego, prostszego i wydajniejszego systemu przekazywania osób skazanych lub podejrzanych o naruszenie przepisów ustawy karnej, ułatwieniu i przyspieszeniu współpracy sądowej, przyczyniając się w ten sposób do realizacji wyznaczonego Unii celu, jakim jest ustanowienie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w oparciu o wysoki stopień zaufania, jakie powinno istnieć między państwami członkowskimi (zob. wyroki: Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 37; F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, pkt 35; Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 28).
- 77 Zasada wzajemnego uznawania, na której opiera się system europejskiego nakazu aresztowania, opiera się z kolei na wzajemnym zaufaniu państw członkowskich, że ich krajowe porządki prawne mogą zapewnić równoważne i skuteczne poziomy ochrony praw podstawowych uznanych na płaszczyźnie Unii, w szczególności w karcie (zob. podobnie wyrok F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, pkt 50; analogicznie w odniesieniu do współpracy sądowej w sprawach cywilnych wyrok Aguirre Zarraga, C-491/10 PPU, EU:C:2010:828, pkt 70).
- 78 Zarówno zasada wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi, jak i zasada wzajemnego uznawania mają w prawie Unii fundamentalne znaczenie, gdyż umożliwiają utworzenie i utrzymywanie przestrzeni bez granic wewnętrznych. Dokładniej, zasada wzajemnego zaufania wymaga w szczególności w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, by każde z tych państw uznawało – z zastrzeżeniem wyjątkowych okoliczności – iż wszystkie inne państwa członkowskie przestrzegają prawa Unii, a zwłaszcza praw podstawowych uznanych w tym prawie (zob. podobnie opinia 2/13, EU:C:2014:2454, pkt 191).
- 79 W dziedzinie regulowanej decyzją ramową zasada wzajemnego uznawania, która stanowi – jak wynika w szczególności z motywu 6 decyzji ramowej – „kamień węgielny” współpracy sądowej w sprawach karnych, stosuje się do art. 1 ust. 2 decyzji ramowej, zgodnie z którym państwa członkowskie są co do zasady zobowiązane do uwzględnienia europejskiego nakazu aresztowania (zob. podobnie wyrok Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 80 Wynika stąd, że wykonujący nakaz organ sądowy może odmówić wykonania takiego nakazu wyłącznie w enumeratywnie wyliczonych wypadkach obligatoryjnej odmowy wykonania, przewidzianych w art. 3 decyzji ramowej, lub fakultatywnej odmowy wykonania, przewidzianych w art. 4 i 4a decyzji ramowej. Poza tym wykonanie europejskiego nakazu aresztowania można uzależnić wyłącznie od jednego z warunków wyczerpująco określonych w art. 5 decyzji ramowej (zob. podobnie wyrok Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 81 Należy w omawianym kontekście zauważyć, że motyw 10 decyzji ramowej stanowi, iż wykonanie mechanizmu europejskiego nakazu aresztowania jako takiego można zawiesić jedynie w wypadku poważnego i trwałego naruszenia przez państwo członkowskie wartości, o których mowa w art. 2 TUE, i zgodnie z procedurą przewidzianą w art. 7 TUE.
- 82 Niemniej Trybunał uznał, po pierwsze, że „w wyjątkowych okolicznościach” mogą być wprowadzone ograniczenia dotyczące zasad wzajemnego uznawania i wzajemnego zaufania między państwami członkowskimi (zob. podobnie opinia 2/13, EU:C:2014:2454, pkt 191).
- 83 Po drugie, jak wynika z jej art. 1 ust. 3, decyzja ramowa nie skutkuje modyfikacją obowiązku poszanowania praw podstawowych zawartych między innymi w karcie.
- 84 W tym względzie należy podkreślić, że poszanowanie art. 4 karty, dotyczącego zakazu niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i karania, jest wiążące, jak wynika z art. 51 ust. 1 karty, dla państw członkowskich, a w rezultacie dla ich sądów, gdy wykonują one prawo Unii, co ma miejsce, gdy wydający nakaz organ sądowy i wykonujący nakaz organ sądowy stosują przepisy krajowe przyjęte w wykonaniu decyzji ramowej (zob. analogicznie wyroki: Dereci i in., C-256/11, EU:C:2011:734, pkt 72; a także Pieftiew i in., C-314/13, EU:C:2014:1645, pkt 24).
- 85 Jeśli chodzi o zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przewidziany w art. 4 karty, ma on charakter bezwzględny, jako że jest on ściśle związany z poszanowaniem godności człowieka, o której mowa w art. 1 karty (zob. podobnie wyrok Schmidberger, C-112/00, EU:C:2003:333, pkt 80).
- 86 Bezwzględny charakter prawa gwarantowanego przez art. 4 karty jest potwierdzony art. 3 EKPC, któremu odpowiada wspomniany art. 4 karty. Jak wynika bowiem z art. 15 ust. 2 EKPC, nie można uchylić zobowiązań zawartych w art. 3 EKPC.
- 87 Artykuły 1 i 4 karty oraz art. 3 EKPC ustanawiają jedną z podstawowych wartości Unii i jej państw członkowskich. To z tego powodu we wszelkich okolicznościach, w tym w odniesieniu do walki z terroryzmem i z zorganizowaną przestępczością, EKPC zakazuje w sposób absolutny niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i karania bez względu na zachowanie danej osoby (zob. wyrok ETPC z dnia 28 września 2015 r. w sprawie 23380/09 Bouyid przeciwko Belgii, § 81 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 88 Wynika stąd, że gdy organ sądowy wykonujący nakaz państwa członkowskiego dysponuje danymi świadczącymi o rzeczywistym niebezpieczeństwie niehumanitarnego lub poniżającego traktowania osób pozbawionych wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim w świetle standardu ochrony praw podstawowych gwarantowanego prawem Unii, a w szczególności art. 4 karty (zob. podobnie wyrok Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 59, 63; a także opinia 2/13, EU:C:2014:2454, pkt 192), jest on zobowiązany dokonać oceny istnienia rzeczowego niebezpieczeństwa, gdy musi podjąć decyzję co do przekazania organom wydającego nakaz państwa członkowskiego osoby objętej europejskim nakazem aresztowania. Wykonanie takiego nakazu nie może bowiem prowadzić do niehumanitarnego lub poniżającego traktowania wspomnianej osoby.

- 89 W tym celu wykonujący nakaz organ sądowy powinien na wstępie oprzeć się na obiektywnych, wiarygodnych, dokładnych i należycie zaktualizowanych danych o warunkach pozbawienia wolności panujących w wydającym nakaz państwie członkowskim, które dowodzą istnienia nieprawidłowości, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych. Dane te mogą wynikać w szczególności z międzynarodowych orzeczeń sądowych, takich jak wyroki ETPC, orzeczeń sądowych wydającego nakaz państwa członkowskiego oraz decyzji, sprawozdań i innych dokumentów sporządzanych przez organy Rady Europy lub pochodzących z systemu Organizacji Narodów Zjednoczonych.
- 90 W tym względzie z orzecznictwa ETPC wynika, że art. 3 EKPC nakłada na organy państwa, na którego terytorium ma miejsce osadzenie, pozytywny obowiązek polegający na upewnieniu się, że każdy więzień jest pozbawiony wolności w warunkach, które gwarantują poszanowanie godności człowieka, że sposób wykonywania środka nie naraża zainteresowanego na dolegliwości lub doznanie o natężeniu przekraczającym nieunikniony poziom cierpienia nierozzerwalnie związany z pozbawieniem wolności oraz że biorąc pod uwagę praktyczne wymagania pozbawienia wolności, zapewnione są w odpowiedni sposób zdrowie i dobre samopoczucie więźnia (zob. wyrok ETPC z dnia 8 stycznia 2013 r. w sprawach 43517/09, 46882/09, 55400/09, 57875/09, 61535/09, 35315/10 i 37818/10 *Torreggiani i in. przeciwko Włochom*, § 65).
- 91 Jednakże stwierdzenie istnienia rzeczywistego niebezpieczeństwa nieludzkiego lub poniżającego traktowania ze względu na ogólne warunki pozbawienia wolności panujące w wydającym nakaz państwie członkowskim nie może jako takie prowadzić do odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania.
- 92 Po stwierdzeniu istnienia takiego niebezpieczeństwa konieczne jest jeszcze następnie, by wykonujący nakaz organ sądowy dokonał oceny w sposób konkretny i dokładny, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że zainteresowana osoba będzie narażona na to niebezpieczeństwo ze względu na warunki jej pozbawienia wolności rozważane w wydającym nakaz państwie członkowskim.
- 93 Samo istnienie danych świadczących o nieprawidłowościach, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych, w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim nie oznacza bowiem koniecznie, że w konkretnym wypadku zainteresowana osoba byłaby poddana nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w razie przekazania organom wskazanego państwa członkowskiego.
- 94 W rezultacie, aby zapewnić poszanowanie art. 4 karty w indywidualnym wypadku osoby, która jest objęta europejskim nakazem aresztowania, wykonujący nakaz organ sądowy, który dysponuje obiektywnymi, wiarygodnymi, dokładnymi i należycie zaktualizowanymi danymi świadczącymi o takich nieprawidłowościach, jest zobowiązany sprawdzić, czy w konkretnych okolicznościach istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że w następstwie przekazania do wydającego nakaz państwa członkowskiego osoba ta będzie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo bycia poddaną we wskazanym państwie członkowskim nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu w rozumieniu tego przepisu.
- 95 W tym celu rzeczony organ powinien na podstawie art. 15 ust. 2 decyzji ramowej wystąpić do organu sądowego wydającego nakaz państwa członkowskiego z wnioskiem o bezzwłoczne przekazanie niezbędnych informacji uzupełniających w odniesieniu do warunków, w których osoba objęta europejskim nakazem aresztowania ma być pozbawiona wolności we wskazanym państwie członkowskim.

- 96 Wniosek ten może również dotyczyć istnienia w wydającym nakaz państwie członkowskim ewentualnych krajowych lub międzynarodowych procedur i mechanizmów kontroli warunków pozbawienia wolności wiążących się na przykład z wizytami w zakładach karnych, które umożliwiają ocenę aktualnego stanu warunków osadzenia w rzeczonych zakładach.
- 97 Zgodnie z art. 15 ust. 2 decyzji ramowej wykonujący nakaz organ sądowy może ustalić termin otrzymania uzupełniających informacji, o które zwrócono się do wydającego nakaz organu sądowego. Termin ten powinien zostać dostosowany do danego wypadku, tak aby pozostawić temu ostatniemu organowi niezbędny czas na zebranie wspomnianych informacji, a w razie potrzeby na zwrócenie się w tym celu o pomoc do organu centralnego lub jednego z organów centralnych wydającego nakaz państwa członkowskiego w rozumieniu art. 7 decyzji ramowej. Na mocy art. 15 ust. 2 decyzji ramowej wspomniany termin musi jednakże uwzględniać konieczność zachowania terminów określonych w art. 17 decyzji ramowej. Wydający nakaz organ sądowy jest zobowiązany do przekazania omawianych informacji organowi sądowemu wykonującemu nakaz.
- 98 Jeśli w świetle informacji przekazanych na podstawie art. 15 ust. 2 decyzji ramowej oraz jakichkolwiek innych informacji, którymi dysponuje wykonujący nakaz organ sądowy, rzeczony organ stwierdzi względem osoby objętej europejskim nakazem aresztowania istnienie rzeczywistego niebezpieczeństwa nieludzkiego lub poniżającego traktowania, o jakim mowa w pkt 94 niniejszego wyroku, wykonanie wskazanego nakazu powinno zostać odroczone, ale nie może ono zostać zarzucone (zob. analogicznie wyrok Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 38).
- 99 Gdy wspomniany organ postanawia o takim odroczeniu, wykonujące nakaz państwo członkowskie powiadamia o tym fakcie Eurojust zgodnie z art. 17 ust. 7 decyzji ramowej, podając przyczyny zwłoki. Ponadto zgodnie z przytoczonym przepisem państwo członkowskie, które doświadcza kolejnych opóźnień ze strony drugiego państwa członkowskiego w wykonaniu europejskiego nakazu aresztowania z powodów, o których mowa w poprzednim punkcie, powiadamia o tym Radę w celu dokonania oceny wdrożenia decyzji ramowej na szczeblu państw członkowskich.
- 100 Co więcej, zgodnie z art. 6 karty wykonujący nakaz organ sądowy może podjąć decyzję o pozostawieniu zainteresowanej osoby w areszcie jedynie pod warunkiem, że postępowanie w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania było prowadzone z wystarczającą starannością, a w konsekwencji okres pozbawienia wolności nie jest nadmierny (zob. podobnie wyrok Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 58–60). W odniesieniu do osoby objętej europejskim nakazem aresztowania w celu przeprowadzenia postępowania karnego wskazany organ musi wziąć należycie pod uwagę zasadę domniemania niewinności gwarantowaną przez art. 48 karty.
- 101 W tym względzie wykonujący nakaz organ sądowy powinien przestrzegać wymogu proporcjonalności, przewidzianego w art. 52 ust. 1 karty, co do ograniczeń jakichkolwiek praw lub wolności uznanych w teże karcie. Wydanie europejskiego nakazu aresztowania nie może bowiem uzasadniać pozostawienia zainteresowanej osoby w areszcie bez jakiegokolwiek ograniczenia czasowego.
- 102 W każdym razie, jeśli wykonujący nakaz organ sądowy uzna w następstwie badania wymienionego w pkt 100 i 101 niniejszego wyroku, że powinien zakończyć pobyt w areszcie osoby, której dotyczy wniosek, jest on wówczas zobowiązany na mocy art. 12 i art. 17 ust. 5 decyzji ramowej do zastosowania wraz z tymczasowym zwolnieniem tej osoby wszelkich środków, jakie uzna za niezbędne do uniknięcia jej ucieczki i zapewnienia, że warunki materialne niezbędne do jej skutecznego przekazania pozostają spełnione do momentu wydania ostatecznej decyzji w sprawie wykonania europejskiego nakazu aresztowania (zob. wyrok Lanigan, C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, pkt 61).
- 103 W razie gdyby informacje uzyskane przez wykonujący nakaz organ sądowy od wydającego nakaz organu sądowego prowadziły do wykluczenia istnienia rzeczywistego niebezpieczeństwa, że zainteresowana osoba byłaby poddana nieludzkemu lub poniżającemu traktowaniu w wydającym nakaz państwie członkowskim, wykonujący nakaz organ sądowy powinien wydać w terminach

przewidzianych w decyzji ramowej decyzję co do wykonania europejskiego nakazu aresztowania, bez uszczerbku dla możliwości skorzystania przez zainteresowaną osobę po jej przekazaniu w ramach porządku prawnego wydającego nakaz państwa członkowskiego ze środków zaskarżenia umożliwiających jej zakwestionowanie w razie potrzeby zgodności z prawem warunków jej pozbawienia wolności w zakładzie karnym tego państwa członkowskiego (zob. podobnie wyrok F., C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, pkt 50).

- ¹⁰⁴ Z całości powyższych rozważań wynika, że na zadane pytania należy odpowiedzieć, iż art. 1 ust. 3, art. 5 i art. 6 ust. 1 decyzji ramowej należy interpretować w ten sposób, że w obliczu obiektywnych, wiarygodnych, dokładnych i należycie zaktualizowanych danych świadczących o istnieniu nieprawidłowości, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych, w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim wykonujący nakaz organ sądowy powinien sprawdzić w sposób konkretny i dokładny, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że osoba objęta europejskim nakazem aresztowania wydanym w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności będzie ze względu na warunki jej pozbawienia wolności we wskazanym państwie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 karty w razie przekazania do wspomnianego państwa członkowskiego. W tym celu powinien on wystąpić o przekazanie informacji uzupełniających do wydającego nakaz organu sądowego, który po zwróceniu się w razie potrzeby o pomoc do organu centralnego lub jednego z organów centralnych wydającego nakaz państwa członkowskiego w rozumieniu art. 7 decyzji ramowej powinien udzielić rzeczonych informacji w terminie wyznaczonym w takim wniosku. Wykonujący nakaz organ sądowy powinien odroczyć podjęcie decyzji o przekazaniu zainteresowanej osoby do czasu uzyskania informacji uzupełniających umożliwiających mu wykluczenie istnienia takiego niebezpieczeństwa. Jeśli nie można wykluczyć istnienia wskazanego niebezpieczeństwa w rozsądnym terminie, wspomniany organ powinien zdecydować, czy należy umorzyć procedurę przekazywania.

W przedmiocie kosztów

- ¹⁰⁵ Dla stron w postępowaniach głównych niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniach głównych, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (wielka izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 1 ust. 3, art. 5 i art. 6 ust. 1 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi, zmienionej decyzją ramową Rady 2009/299/WSiSW z dnia 26 lutego 2009 r., należy interpretować w ten sposób, że w obliczu obiektywnych, wiarygodnych, dokładnych i należycie zaktualizowanych danych świadczących o istnieniu nieprawidłowości, czy to systemowych lub ogólnych, czy dotyczących niektórych grup osób, czy też niektórych ośrodków penitencjarnych, w odniesieniu do warunków pozbawienia wolności w wydającym nakaz państwie członkowskim wykonujący nakaz organ sądowy powinien sprawdzić w sposób konkretny i dokładny, czy istnieją poważne i sprawdzone podstawy, aby uznać, że osoba objęta europejskim nakazem aresztowania wydanym w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub wykonania kary pozbawienia wolności będzie ze względu na warunki jej pozbawienia wolności we wskazanym państwie narażona na rzeczywiste niebezpieczeństwo nieludzkiego lub poniżającego traktowania w rozumieniu art. 4 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w razie przekazania do wspomnianego państwa członkowskiego. W tym celu powinien on wystąpić o przekazanie informacji uzupełniających do wydającego nakaz organu sądowego, który po zwróceniu się w razie potrzeby o pomoc do organu centralnego lub jednego z organów centralnych wydającego nakaz państwa członkowskiego w rozumieniu art. 7 wspomnianej decyzji

ramowej powinien udzielić rzeczonych informacji w terminie wyznaczonym w takim wniosku. Wykonujący nakaz organ sądowy powinien odroczyć podjęcie decyzji o przekazaniu zainteresowanej osoby do czasu uzyskania informacji uzupełniających umożliwiających mu wykluczenie istnienia takiego niebezpieczeństwa. Jeśli nie można wykluczyć istnienia wskazanego niebezpieczeństwa w rozsądnym terminie, wspomniany organ powinien zdecydować, czy należy umorzyć procedurę przekazywania.

Podpisy